

۲۰۱۶/۰۶/۲۵

جلیل غنی هروی

افغانستان، منافع و نگرانی های منطقه و جهان

بخش دوم و ختم

نگرانی های مشترک:

امنیت، عمده ترین نگرانی مشروع مشترک افغانستان، منطقه و جهان است که منشأ همه مشکلات و معضلات دیگر مثل ثبات سیاسی و اقتصادی است.

تحولاتی که تقریباً از چهل سال به اینطرف در افغانستان با کودتای سردار محمد داود خان در ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ مطابق ۱۷ جولای ۱۹۷۳ میلادی آغاز یافت و تا کنون ادامه دارد، افغانستان را از یک کشور عقب مانده اقتصادی ولی با ثبات سیاسی بیرون کشید و مورد توجه منطقه و جهان قرار داد. مخصوصاً با کودتای حزب دموکرات خلق در ثور ۱۳۵۷ مطابق ۲۷ اپریل ۱۹۷۸ میلادی و روی کار شدن رژیم کمونیستی و متعاقب آن تهاجم قشون سرخ شوروی سابق بر افغانستان در دسمبر ۱۹۷۹ میلادی و قیام مردم افغانستان به تعقیب آن، دیگر افغانستان از نظر جامعه بین المللی بدور نبود و هر سال در مجمع عمومی ملل متحد به حیث یکی از آجندای مورد بحث این مجمع قرار میگرفت و اعلامیه های هم در تقاضا برای خروج تمام قوت های خارجی از افغانستان صادر میشد.

مشکل افغانستان از همان مراحل اول این تحولات شکل یک معضله منطوقی و جهانی را به خود اختیار کرد و در سطح منطقه بیشترین توجه به پاکستان و ایران بود که در حدود پنج ملیون افغان به این کشورها مهاجر شدند و پاکستان بیشترین منفعت را از قیام مردم افغانستان با پناه دادن به سه ملیون مهاجر افغان، تشکیل گروه های اسلامی مقاومت به نام تنظیم های جهادی و جلب حمایت غرب و جهان عرب از این تنظیم ها بدست آورد که بحثی جداگانه است و برای خارج نشدن از اصل موضوع می گذاریم به فرصت دیگری. ولی همین روش پاکستان و اعلام پالیسی که جنرال ضیاءالحق دیکتاتور نظامی پاکستان آنرا « نظام مصطفی » نامید و عمق ستراتیژیک پاکستان هم خوانده شده است، یکی از عمده ترین عوامل بی امنیتی های منطوقی مخصوصاً در افغانستان گردید.

با تعقیب چنین پالیسی غرب و کشور های اسلامی مخصوصاً عربستان سعودی و کشور های حوزه خلیج و شیوخ عرب به حمایت از تنظیم های تحت حمایت پاکستان جلب شدند و به حیث سردم داران جهاد مردم افغانستان قد علم کردند. این

تنظیم‌ها به تأسیس مراکز و مکاتب تربیوی مجاهدین اقدام نمودند و پاکستان هم با پیروی از آنچه که «نظام مصطفی» میخواند مدارس دینی را به کمک کشورها و شیوخ عرب تأسیس نمود و درین جا بود که پای کشورها و منابع تمویل کننده جهاد افغانستان به این کشور کشانیده شد و جای پای برای پیشبرد اهداف عقیدتی و معرفی اسلام سختگیرانه نوع تعبیر خودشان، بجای اسلام سنتی که افغانستان پیروی میکرد، یافتند. پاکستان هم که با بحر ان «هویت» مواجه بود و هنوز هم هست و هنوز هم به حیث یک کتله دارای یک هویت تاریخی و فرهنگی مستقل و ملی تبارز کرده نتوانسته و به نام اسلام تشکیل شده، از موقع استفاده نمود و برای بسیج افکار عامه و ایجاد اتحاد بین ملیت‌ها و اقوام مختلف و متضاد پنجابی، پشتون و بلوچ به تبلیغ دینی و مذهبی و تأسیس مدارس دینی به کمک تمویل کنندگان منطقوی پرداخت و دین را یگانه وجه مشترک و وسیله مؤثر برای پیوند دادن ملیت‌های متخاصم مورد استفاده قرار داد و کار بجائی کشید که اکنون بیش از سه هزار مدرسه دینی در پاکستان بیش از یک میلیون طالب تربیه میکند. همین مدارس دینی است که امروز یکی از بزرگترین نگرانی‌های منطقه و جهان گردیده است و افراطیون و تند روان از اقصی نقاط جهان برای تربیه و آموزه‌های رزمی به این مدارس روی می‌آورند. این مدارس مرجع تشکیل گروه‌های افراطی و تندرو در منطقه و جهان گردیده است. طالبان یکی از این گروه‌ها هستند که نه محتاج معرفی هستند و نه هم لازم به تشریح اهداف و اعمال آنهاست و هر روز صفحات روزنامه‌ها و نشرات رادیو‌ها، تلویزیون‌ها و وبسایت‌ها از اعمال و نیات آنها پر است.

تروریست‌ها و دهشت‌افغانان بین‌المللی، پاکستان و مناطق صعب‌العبور سرحد شمالغرب و نیمه خود مختار را بهترین جای برای تربیه، طرح و فعالیت‌های دهشت‌افگنی‌شان تشخیص دادند که القاعده یکی از این سازمان‌هاست. از همین مراجع است که سازمانهای منطقوی دیگر یا تازه تشکیل شدند و یا از حمایت‌های تربیوی و مادی سازمانهای دهشت‌افکن بین‌المللی مستقر درین مناطق و یا گروه‌های مرتبط به آن سازمانها بر خور دار میگردند.

از جانب دیگر ایران هم با جا دادن به پناه جویان افغان که اکثر آنها از اهل تشیع بودند هشت سازمان جهادی در زمان مقاومت مردم افغانستان تشکیل داد و از آنها حمایت مالی و آموزشی نمود و منافع خود را از این طریق دنبال میکند.

عمده‌ترین نگرانی مشروع افغانستان، منطقه و جهان همین گروه‌های دهشت‌افکن هستند. ناامنی در افغانستان از تقریباً چهار دهه به اینطرف بیداد میکند. ولی به مرور زمان این ناامنی‌ها به ما و رای‌سرحدات افغانستان و جهان هم سرایت کرده و باعث نگرانی این کشورها و جهان گردیده است. جنبش‌های اسلامی در آسیای میانه و در چین با ترغیب شدن از پیروزی تنظیم‌های اسلامی در دوران جهاد بر قوای اتحاد شوروی سابق و سقوط دادن حکومت کمونیستی، اقدام به ایجاد و منظم ساختن بیشتر گروه‌های اسلامی و جنبش‌های که در گذشته یا شناخته نشده بودند و یا هم وجود نداشتند.

سرایت این جنبش‌ها و حرکات به محدوده منطقه که افغانستان قرار دارد منحصر نماند بلکه آنانی که از سایر کشورها چه در آسیا و چه در افریقا و یا هم در غرب به جهاد افغانستان فرستاده شده بودند در برگشت به وطن‌های‌شان به تشکیل سازمان‌های افراطی و تند رو دست یازیدند و طوریکه می‌شنویم اکثریت رهبران این گروه‌ها کسانی هستند که در جهاد مردم افغانستان اشتراک کردند و تجاربی از آنجا آموختند و امروز کلمه «جهادی» به قاموس ترمنالوژی سیاسی و نظامی جهان افزوده شده است.

این حرکات و جنبش‌ها و مرکزیت این همه آموزش و پرورش دهشت افکن و تبدیل شدن مناطق سرحدی پاکستان به حیث مرکز تربیه و تعلیم آنها، و مبدل شدن افغانستان به حیث میدان تمرین دهشت افکنان، عمده ترین و موجه ترین نگرانی های افغانستان و جهان است که هم منافع افغانستان و هم نگرانی های افغانستان را با منافع و نگرانی های جهان گره میزند. ضرورتی نیست تا از تلفات جانی و خسارات مالی که افغانستان و جهان در اثر این بی امنی ها و اعمال دهشت افگنی می بیند، یاد آوری شود. ولی برای روشن شدن مطلب فقط اشاراتی مختصر به بعضی از جنبش های اسلامی در منطقه و کشور های که این گروه ها فعالیت دارند و یا هم مجامع بین المللی آنها را به حیث سازمانهای دهشت افکن می شناسند، بسنده میکنیم. گسترش این فعالیت ها به کشور های همجوار افغانستان و دور تر از آن حتی به سایر مناطق جهان مایه نگرانی عمده جامعه ملل است.

جنبش اسلامی تاجکستان یکی از مؤتلفین القاعده که مؤسس آن طاهر یلداشیف در ۱۶ آگست ۲۰۱۰ در یک حمله طیاره های بدون پیلوت امریکا بر شهرک کانینگورم در وزیرستان جنوبی، که پایگاه عمده ملا نظیر رهبر طالبان است، همراه با هشت طالب دیگر و ازبک کشته شد. وی همچنان رهبری جنبش اسلامی ازبکستان یکی دیگر از مؤتلفین القاعده را بدوش داشت که در سال ۱۹۹۱ با همکاری جمعه نمنگانی یک عسکر سابقه روسیه که در افغانستان جنگیده بود، آنرا تأسیس نمود. هر دوی آنها از تبار ازبک و از وادی فرغانه بودند. هدف این جنبش سقوط دادن حکومت اسلام کریموف در ازبکستان و تأسیس شریعت اسلامی بود. آنها از پایگاهی در تاجکستان و از شمال افغانستان که تحت اداره طالبان بود، فعالیت داشتند.

جنبش اسلامی ازبکستان در سالهای ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ چندین حمله را بر قرغزستان نیز انجام داد ولی در سال ۲۰۰۱ که در پهلوی طالبان علیه قوای ائتلاف در افغانستان می جنگید مضمحل شد. جمعه نمنگانی رهبر این جنبش هم کشته شد. با وصف ادعا های یلداشیف و این شایعات که جنبش اسلامی ازبکستان زیر نام جنبش اسلامی ترکستان ظهور مجدد کرده و از مناطق سرحدی پاکستان نزدیک چین در آسیای میانه فعالیت دارد شواهد کافی وجود نداشت که آنرا ثابت سازد ولی آژانس خبر رسانی سینخوا از قول عثمان غازی رهبر این جنبش گزارش داد که این جنبش در حمله بر میدان هوایی بین المللی کراچی در سال ۲۰۱۴ دست داشته است.

جنبش اسلامی ترکستان شرقی که به نام حزب اسلامی ترکستان و همچنان جنبش اسلامی ترکستان هم معروف است، سازمان جدائی طلبی است که از طرف تند روان اویغور در غرب چین تمویل میگردد. هدف این سازمان استقلال ترکستان شرقی از چین است. چین مدعی است که این یک سازمان جدائی طلب و مسؤل حملات دهشت افگنی در سینکیانگ چین است.

با در نظر داشت آنچه گفته آمدیم، بی ثباتی و بی امنیتی در افغانستان نه تنها بی امنیتی در منطقه را بیشتر میسازد و موجب بی ثباتی های منطقوی میگردد بلکه مایه نگرانی جهان نیز هست و انتشار افراط گرایی و جنبش های میگردد که خشونت و تشدد را یگانه راه رسیدن به هدف و بر آورده ساختن مرام های شان برای تاسیس دولت های مطابق به تعبیر های سخت گیرانه که از اسلام دارند، می بینند. اکثریت این سازمانها با سازمانهای دهشت افکن بین المللی مثل القاعده ارتباط دارند که در تمام جهان مؤتلفینی دارد و روزی نیست که از اثر اعمال دهشت افکنانه ای این سازمانها در آسیا،

اروپا، افریقا و سایر مناطق جهان خبری نشر نگردد. همین سازمانهای افراطی و عقب گراست که منافع جهان را چه سیاسی و چه اقتصادی در منطقه تهدید میکنند.

تولید تریاک و قاچاق مواد مخدر یکی دیگر از عمده ترین نگرانی های کشورهای منطقه و جهان است. افغانستان از چندین سال به اینطرف بزرگترین تولید کننده تریاک در جهان شناخته شده است و این تریاک از بنادر نفوذ پذیر افغانستان با همسایگان توسط مافیای بین المللی به سایر نقاط جهان قاچاق میشود. تا کنون هیچگونه پلان و طرح کار آمد مشخصی برای مبارزه با مواد مخدر در افغانستان گرفته نشده و این ماده مهلک و ویرانگر نه تنها بزرگترین درد سر برای جهان است بلکه همین اکنون بیش از یک میلیون معتاد در افغانستان وجود دارد که دولت به هیچ وجه توانائی معالجه آنها و یا مقابله با این مصیبت عظمی را ندارد.

نگرانی منطقه و جهان از به خطر افتادن منافع امنیتی، اقتصادی و سیاسی و حتی فرهنگی آنها در افغانستان که مشمول اعتقادات، تعلقات قومی و نژادی و زبانی نیز میگردد، از نگرانی های مشروع همسایگان افغانستان و منطقه و جهان است. البته هر یک از این فکتور ها و عوامل میتواند موضوع جداگانه ای برای تحقیق و بررسی ژرف باشد و درین مختصر صرف با تذکر از آنها بسنده میکنیم تا توضیح شده باشد که اکنون معضله بی امنیتی و بی ثباتی افغانستان یک مشکل تنها مربوط به افغانستان نیست بلکه یک مشکل منطقوی و بین المللی است چون هم کشورهای منطقه مخصوصاً همسایگان افغانستان و هم کشورهای جهان خصوصاً هند و عربستان سعودی و سایر کشورهای عربی و غرب در مجموع به شمول ایالات متحده امریکا و روسیه درین منافع و نگرانی ها مشترکاتی دارند و این مشترکات آنها را در حل قضیه افغانستان و نگرانی های که درین زمینه وجود دارد به نحوی از انحاء دخیل میسازد. بناً راهی باید جست و جو گردد تا افغانستان با همین موقعیت ستراتیژیک جغرافیائی که دارد و به حیث یک حلقه اتصال بین دو قسمت آسیا و شرق میانه و حتی دورتر ها شناخته می شود، بتواند هم منافع خود را تامین نماید و هم به نگرانی های این کشور و سایر کشورهای رسیدگی شود تا از بی ثباتی این کشور و منطقه جلوگیری شده و تشویش جهان هم بعد از این همه سرمایه گذاری های مادی و معنوی، رفع گردد.

شکی نیست که نقش و همکاری کشورهای منطقه و همکاری و مساعدت های تخنیکی، مالی و پشتیبانی قدرتهای بزرگ کلید حل این همه معضلات افغانستان و منطقه است.

روز پنجشنبه ۲۲ جون ۲۰۱۶ ریچارد اولسن نماینده خاص ایالات متحده برای افغانستان و پاکستان از پیوستن هند و ایران به روند صلح و ثبات در افغانستان سخن زد و دکتر عبد الله عبد الله رئیس اجرائیه حکومت وحدت ملی در یک مصاحبه با یک رسانه ایرانی نظرات مشابهی ابراز داشت و گفت: "جمهوری اسلامی ایران و هم فدراسیون روسیه به این باور هستند که تامین صلح و ثبات در افغانستان به نفع همه منطقه است و آمادگی نشان داده اند که درین بخش حمایت کنند" دکتر اشرف غنی رئیس جمهور افغانستان که برای اشتراک در کنفرانس شانگهای در ازبکستان است در حاشیه این کنفرانس علاوه بر ملاقات با سایر رهبران اشتراک کننده، با ولادمیر پوتین رئیس جمهور روسیه نیز ملاقات خواهد کرد.

همه این مشترکات، منافع مشروع، نگرانی های مشروع و درد مشترک ایجاب میکند تا یک کنفرانس منطقوی تحت نظر ملل متحد و به حمایت ایالات متحده امریکا، روسیه و قدرتهای منطقوی برای رسیدگی به این معضله بزرگ منطقوی و حالا با صدور دهشت افگنی به سایر مناطق، جهانی دایر گردد.

راه حل پیشنهادی:

با در نظر داشت اوضاع خاص جغرافیائی و ترکیب اجتماعی و فرهنگی، تعلقات مادی و معنوی همسایگان و منطقه و جهان، منافع مشترک و نگرانی های مشترک که در بالا از آن مختصراً تذکر رفت، راه حل هم در افغانستان بطور مشترک جست و جو شده میتواند نه افغانستان با موافقتنامه های ستراتیژیک و امنیتی با دوستان منطقوی و بین المللی و نه هم دوستان افغانستان به تنهایی امنیت، ثبات، بی طرفی، صلح پایدار، ختم جنگ و خونریزی و پیشرفت را در افغانستان تضمین کرده خواهند توانست. لذا تدویر یک کنفرانس تحت نظر ملل متحد به اشتراک پنج عضو دایمی شورای امنیت ملل متحد، شش کشور هم سرحد با افغانستان، هند، عربستان سعودی، کشور های عضو ناتو، سازمانهای بین المللی دیگر مثل حقوق بشر، سازمان امنیت و همکاری اروپا، کنفرانس های شانگهای و سارک می تواند متضمن ختم جنگ و خونریزی و جلوگیری از به مخاطره افتادن منافع مشترک افغانستان و جهان گردد و ضرورت دایر نمودن کنفرانس منطقوی با تضمینات بین المللی نسبت به هر وقت دیگر احساس می شود و منطقه و جهان نیز چنین ضرورتی را درک میکنند. درین کنفرانس از کشور های اشتراک کننده روی این اصول تعهد گرفته شود:

- عدم مداخله در امور داخلی افغانستان
- شناسائی افغانستان به حیث یک کشور بیطرف در معضلات منطقوی و بین المللی.
- قطع کمک های مادی و تمویل گروه های مسلح مخالف افغانستان و وارد کردن فشار مؤثر بر پاکستان برای ریشه کن کردن پایگاه های دهشت افگنان و مخالفین حکومت افغانستان در خاک این کشور
- همکاری صادقانه کشورهای ذیدخل در فعالیت های دهشت افگنی در پیشبرد مذاکرات صلح با مخالفین مسلح
- حمایت از پلان های حکومت افغانستان برای ریشه کن کردن قاچاق مواد مخدر.
- تعیین مجازات (تهدید، اخطار، تحریم های اقتصادی و سیاسی) در صورت تخلف کشور های اشتراک کننده از مصوبات و فیصله های این کنفرانس.

پایان و ختم

بخش اول این مطلب را به کمک لینک آتی میتوانید مطالعه کنید:

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/Ghani_j/jalil_g_afghanistan_manaafe_wa_negaraani_۱.pdf